

SECTION 6. GEOGRAPHIC SCIENCES

ЩОДО РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ Й ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ ПІД ПОЛЕЗАХИСНИМИ ЛІСОСМУГАМИ

Бойченко Руслан Вікторович
Сумський національний аграрний університет
Україна

Однією з найголовніших проблем використання земель під полезахисними лісовими смугами, а також іншими несільськогосподарськими угіддями, як Сумської області так і України в цілому, стала їх правова невизначеність при проведенні земельної реформи й паюванні земель колективних сільськогосподарських підприємств. Загострення проблеми відбувається через незабезпеченість належного обліку земельних ресурсів, контролю за їх наявністю, станом та використанням. Тривала відсутність господаря у полезахисних лісових смуг та інших лісових насаджень призвела до масових рубок та винищення лісосмуг, безконтрольності та нераціонального їх використання.

У 2017 році на виконання розпорядження голови Сумської обласної державної адміністрації «Про проведення моніторингу наявних на території Сумської області земель лісгосподарського призначення, не наданих у власність та користування» від 05.05.2017 №248-ОД, було проведено моніторинг земель лісгосподарського призначення, не наданих у власність та користування, в тому числі полезахисних лісових смуг.

За інформацією Головного управління Держгеокадастру у Сумській області площа земель лісгосподарського призначення не наданих у власність та користування становить понад 16 тис. гектарів, самозаліснених земель – понад 12 тис. гектарів, полезахисних лісових смуг, що знаходяться на землях запасу – 0,57 тис. гектарів.

Інвентаризація земель державної власності, зайнятих полезахисними лісосмугами та іншими захисними насадженнями на землях сільськогосподарського призначення, не проводилася, тому в Сумській області, як і в інших областях України, на сьогодні відсутня інформація щодо кількісних та якісних характеристик цих насаджень для подальшого планування заходів щодо їх утримання, збереження та відновлення. У результаті ці насадження піддаються повсюдній вирубці та гинуть від пожеж. Відбувається негативний вплив як на агропромислове виробництво через руйнування ґрунту, погіршення стану агробіоценозів і зниження урожайності сільськогосподарських культур, так і на навколишнє природне середовище через знищення середовищ існування диких тварин і рослин.

Частиною другою статті 22 Земельного кодексу України встановлено, що до земель сільськогосподарського призначення належать: сільськогосподарські угіддя (рілля, багаторічні насадження, сіножаті,

пасовища та перелоги); несільськогосподарські угіддя (господарські шляхи і прогони, полезахисні лісові смуги, крім тих, що віднесені до земель лісогосподарського призначення, землі під господарськими будівлями і дворами, землі під інфраструктурою оптових ринків сільськогосподарської продукції, землі тимчасової консервації тощо).

Згідно положень статті 5 Лісового кодексу України до земель лісогосподарського призначення не належать землі, на яких розташовані полезахисні лісові смуги.

Відповідно до розпорядження Кабінету Міністрів України від 31.01.2018 № 60-р «Питання передачі ділянок сільськогосподарського призначення державної власності у комунальну власність об'єднаних територіальних громад» Державній службі України з питань геодезії, картографії та кадастру починаючи з 01.02.2018 року необхідно забезпечити, зокрема, формування земельних ділянок сільськогосподарського призначення державної власності у межах, визначених перспективним планом формування територій громад, шляхом проведення інвентаризації земель сільськогосподарського призначення державної власності з подальшою передачею зазначених земельних ділянок у комунальну власність відповідних територіальних громад згідно із статтею 117 Земельного кодексу України.

Відповідно до договору від 16.03.2018 №24-г на проведення заходу з інвентаризації земель сільськогосподарського призначення державної власності інвентаризації підлягають несформовані земельні ділянки сільськогосподарського призначення державної власності та земельні ділянки сільськогосподарського призначення державної власності, відомості про які відсутні в Державному земельному кадастрі, крім земель, які перебувають у постійному користуванні державних підприємств, установ та організацій, на території об'єднаних територіальних громад.

Тобто зазначеними заходами повинно бути забезпечено проведення інвентаризації земель сільськогосподарського призначення державної власності, включаючи несільськогосподарські угіддя, зокрема, полезахисні лісові смуги та інші захисні насадження, крім тих, що віднесені до земель лісогосподарського призначення. На цей час робіт щодо інвентаризації земель під полезахисними лісовими смугами на території Сумської області проведено не було.

Законом України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вирішення питання колективної власності на землю, удосконалення правил землекористування у масивах земель сільськогосподарського призначення, запобігання рейдерству та стимулювання зрошення в Україні» від 10.07.2018 (набрання чинності 01.01.2019) регламентовано, що земельні ділянки під полезахисними лісовими смугами, які обмежують масив земель сільськогосподарського призначення, передаються в постійне користування державним або комунальним спеціалізованим підприємствам або в оренду фізичним та юридичним особам з обов'язковим включенням до договору оренди землі умов щодо утримання та збереження таких смуг і забезпечення виконання ними функцій агролісотехнічної меліорації.

Отже, одним зі механізмів вирішення даного питання є проведення інвентаризації земель під полезахисними лісовими смугами та іншими захисними насадженнями на землях сільськогосподарського призначення та іншого призначення, визначення правового статусу проінвентаризованих земель та їх користувачів, передача земель, зайнятих полезахисними лісовими насадженнями, у постійне користування визначеним суб'єктам господарювання для вжиття заходів з охорони, захисту та відтворення захисних лісових насаджень.

Роботи з інвентаризації земель зайнятих полезахисними лісовими смугами неможливо реалізувати на місцевому рівні без залучення коштів Державного бюджету України, оскільки полезахисні смуги за межами населених пунктів перебувають у державній власності й фінансування питань землеустрою на землях державної власності здійснюється за рахунок коштів Державного бюджету України. Для розв'язання даної проблеми необхідно внести відповідні зміни до Порядку використання коштів, передбачених у державному бюджеті для здійснення заходів з проведення земельної реформи, який затверджено постановою Кабінету Міністрів України від 09 березня 2011 року № 219 (зі змінами) та забезпечення фінансування за рахунок Державного бюджету.

Список використаних джерел:

1. Закон України «Про природно-заповідний фонд» від 16 червня 1992 року № 2456-XII [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2456-12>.
2. Земельний кодекс України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>.
3. Лісовий кодекс України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3852-12>